

A1. Põhjendus merikotkale avalduva mõju kompenseerimiseks

Kavandatava VKG Wind tuulepargi detailplaneeringu ala kattub osaliselt I kaitsekategooria liigi merikotka (*Haliaeetus albicilla*) püsielupaigaga (KLO3003114) ning piirneb vahetult liigi elupaigaga. Planeeringulahendusega ei anta ehitusõigust merikotka püsielupaiga territooriumile ega pesapaiga vahetusse lähedusse.

Planeeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamisel hinnati võimalusi merikotkale avalduvate mõjude vältimiseks või leevendamiseks. Hindamise tulemusel jõuti järeldusele, et piirkonna ruumilist olukorda ja kavandatavate arenduste koosmõju arvestades ei ole võimalik rakendada selliseid leevendusmeetmeid, mis välistaksid olulise häiringu või elupaiga kasutusest väljalangemise riski. Tõenäoline on merikotka pesitsusterritooriumi hülgamine ka juhul, kui üksikuid leevendusmeetmeid rakendatakse. Sellise järelduse aluseks ei ole üksnes kavandatav tuulepark, vaid ka piirkonnas kavandatavate teiste arenduste kumulatiivne mõju, sealhulgas muud tuulepargid, tööstusobjektid, taristu arendused ning maastikustruktuuri ulatuslik muutumine. Antud asjaolule on tähelepanu juhtinud Keskkonnaamet oma 12.01.2026 nr 6-5/25/10002-19 kirjas Kotkaklubi. Keskkonnaamet on seisukohal, et kõik Eveconi Varja Windfarmi ja VKG Windi Varja-Lüganuse piirkonna arendused, ka juhul kui rakendada tuuleparkide puhul leevendusmeetmeid (st välistada tuulikud 2 km raadiuses pesast ning ülejäänute puhul rakendada näiteks kokkupõrkeriske minimeerivaid tehnoloogiaid), mõjutavad Varja merikotka elupaika niivõrd olulisel määral, et tõenäoline on elupaiga hülgamine.

Merikotkas kuulub I kaitsekategooriasse, kuid liigi seisund Eestis on viimastel kümnenditel olnud üldiselt soodne ning arvukus kasvutrendis. Sellest tulenevalt tuleb mõju hindamisel arvestada mitte üksnes konkreetse pesapaiga kaitsevajadusega, vaid ka mõju liigi kui terviku seisundile.

Kavandatav tuulepark kujutab endast ülekaaluka avaliku huviga taastuvenergia projekti EnKS § 32¹¹ ja § 32¹⁴ tähenduses. Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EL) 2022/2577 artikli 3 kohaselt eeldatakse taastuvenergia projektide puhul ülekaalukat avalikku huvi ning nende olulist rolli energiajulgeoleku, kliimaeesmärkide ning energiasõltumatuse tagamisel. Sama põhimõtte on üle võetud ka Eesti õigusesse.

Planeeringuala paikneb piirkonnas, mida iseloomustavad Eesti maismaatuuleparkide arendamiseks väga head tuuleolud. Lüganuse valla piirkond kuulub maismaatuuleenergeetika seisukohalt Eesti perspektiivseimate alade hulka, kus sama installeeritud võimsuse juures on võimalik saavutada oluliselt suurem elektritoodang võrreldes paljude teiste Eesti piirkondadega. Seetõttu on ala kasutamine taastuvenergia tootmiseks nii energiamajanduslikult kui majanduslikult märkimisväärselt efektiivsem.

Planeeringuala paikneb valdavalt tehnogeenses ja tööstuslikust kasutusest mõjutatud maastikus. Lähipiirkonnas asuvad olemasolevad tööstusobjektid, elektriliinide koridorid, põlevkivitööstuse jääkhoidlad ja tootmisalad ning kavandatavad tööstus- ja taristuarendused. Samuti puuduvad

planeeringuala kontaktvööndis ulatuslikud elamuarendused või perspektiivsed tiheasustusalad, millele tuulepargist tulenev mõju võiks oluliselt avalduda. Seetõttu on ala sobivus tuuleenergeetika arendamiseks kõrgem kui paljudes alternatiivsetes piirkondades.

Oluliseks eeliseks on olemasoleva taristu lähedus. Planeeringuala paikneb Püssi põhivõrgu alajaama läheduses ning vajalikud ühendused on võimalik rajada olemasolevate taristukoridoride lähedusse. Samuti paiknevad ala vahetus läheduses avalikult kasutatavad teed ning piirkonnas on juba välja kujunenud tööstuslik infrastruktuur. See võimaldab vähendada täiendava taristu rajamise keskkonnamõju ning suurendab projekti realiseeritavust.

Planeeringu elluviimise realistlikkust kinnitab ka arendaja senine tegevus. Arendaja on omandanud planeeringualal kõik kinnistud ning kasutusõigustega sidunud märkimisväärse osa ligipääsuks vajalikest maadest. Sellest tulenevalt on tegemist reaalselt elluviidava projektiga, mille realiseerimine on ajaliselt ja tehniliselt märkimisväärselt tõenäolisem kui alternatiivsete asukohtade puhul. Lisaks, alternatiivsete asukohtade hindamisel tuleb arvestada nii tehniliste, majanduslike, õiguslike kui keskkonnatingimustega. Võrreldava tootlikkuse ja valmisolekuga alternatiivsete arendusalade puudumine tähendab, et projekti ümberpaigutamine tooks kaasa olulise ajakao, märkimisväärselt suuremad kulud ning suurendaks riski, et projekt jääb üldse realiseerimata. Arvestades Eesti taastuvenergia eesmärgi ja energiajulgeoleku vajadust, ei saa sellist alternatiivi pidada realistlikuks ega samaväärseks.

Eesti energia- ja kliimapoliitika strateegilised eesmärgid näevad ette taastuvenergia osakaalu kiiret suurendamist. Riikliku energia- ja kliimakava (REKK 2030) ajakohastatud eesmärkide kohaselt peab taastuvenergia osakaal energia summaarsest lõpptarbimisest ulatuma vähemalt 65%-ni. Samuti näeb ENMAK 2035 ette eesmärgi saavutada aastaks 2035 üle 80% taastuvenergia osakaal energia lõpptarbimises. Maismaatuuleenergia kiire arendamine on nende eesmärkide saavutamise üks keskseid eeldusi.

Tulenevalt eeltoodust on põhjendatud EnKS § 32¹⁴ kohaste hüvitusmeetmete rakendamine. Hüvitusmeetmete täpne sisu töötatakse välja koostöös liigiekspertide ja Keskkonnaametiga hilisemates loamenetlustes, lähtudes tegevusloa andmise hetkel teadaolevatest asjaoludest ning kehtivatest juhistest.

Lõpliku otsuse kaitsealusele liigile mõju avaldava tegevuse lubatavuse kohta teeb Keskkonnaamet tegevusloa menetluses, hinnates sealhulgas alternatiivide olemasolu, mõju ulatust ning hüvitusmeetmete piisavust vastavalt EnKS § 32¹¹ ja § 32¹⁴ nõuetele.

Kokkuvõttes on kavandatav VKG Wind tuulepark kooskõlas riiklike energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega ning vastab ülekaaluka avaliku huvi tingimustele. Arvestades ala kõrget sobivust taastuvenergia tootmiseks, olemasolevat taristut, projekti realistlikku elluviidavust ning rahuldavate alternatiivide puudumist, on põhjendatud kavandatava tegevuse elluviimine koos asjakohaste hüvitusmeetmete rakendamisega. VKG Windi tuulepargi arendusala puhul esineb taastuvenergeetikast tulenev ülekaalukas avalik huvi, kuid lõpliku otsuse loodusväärtusi kahjustava taastuvenergeetika arendusprojekti elluviimiseks saab Keskkonnaamet teha

tegevusloa (ENKS § 32¹¹ lg 1 ja 2 ning § 32¹⁴) menetluses, mille käigus Keskkonnaamet hindab lõplikult alternatiivide olemasolu, lähtudes tollel ajahetkel olemasolevatest juhistest ja teadaolevatest asjaoludest.